

**O'ZBEKISTONDA INSON QADRI ULUG'LANISHI: IJTIMOY-HUQUQIY
ISLOHOTLAR VA TARAQQIYOT OMILI**

Melikulov Nurjov Latifovich

*O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti
Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus fanlar sikli o'qituvchisi
Tel: 77 269 27 72*

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda inson qadrini ulug'lash, inson huquq va erkinliklarini ta'minlash, aholi farovonligini oshirish hamda kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilingan. Shuningdek, mamlakatda "Inson qadri uchun" tamoyili asosida olib borilayotgan davlat siyosati, konstitutsiyaviy o'zgarishlar, ijtimoiy himoya tizimi, ta'lim, sog'liqni saqlash va aholining turmush darajasini yuksaltirishga qaratilgan chora-tadbirlar ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Tadqiqot natijalari inson manfaatlarini ta'minlash davlat taraqqiyotining muhim omili ekanligini ko'rsatadi.

Аннотация. В данной статье анализируются реформы, проводимые в Узбекистане с целью содействия человеческому достоинству, обеспечения прав и свобод человека, повышения благосостояния населения и построения сильного гражданского общества. Также в ней научно и теоретически рассматриваются государственная политика, конституционные изменения, система социальной защиты, образование, здравоохранение и меры, направленные на повышение уровня жизни населения, которые осуществляются в стране на основе принципа «Во имя человеческого достоинства». Результаты исследования показывают, что обеспечение интересов человека является важным фактором развития государства.

Annotation. This article analyzes the reforms being implemented in Uzbekistan to promote human dignity, ensure human rights and freedoms, improve the well-being of the population, and build a strong civil society. It also provides a scientific and theoretical examination of public policy, constitutional amendments, the social protection system, education, healthcare, and measures aimed at improving the standard of living, which are being implemented in the country based on the principle "For Human Dignity." The results of the study demonstrate that ensuring human interests is an important factor in national development.

Kalit so'zlar: Inson qadri, inson huquqlari, demokratik islohotlar, fuqarolik jamiyati, ijtimoiy himoya, qonun ustuvorligi, Yangi O'zbekiston, konstitutsiyaviy islohotlar, aholi farovonligi, davlat siyosati.

Ключевые слова: Человеческое достоинство, права человека, демократические реформы, гражданское общество, социальная защита, верховенство права, Новый Узбекистан, конституционные реформы, благосостояние населения, государственная политика.

Keywords: *Human dignity, human rights, democratic reforms, civil society, social protection, rule of law, New Uzbekistan, constitutional reforms, welfare of the population, public policy.*

Hozirgi globallashuv sharoitida inson qadrini ulug'lash, uning huquq va erkinliklarini ta'minlash har qanday demokratik davlatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Inson manfaatlari davlat siyosati markazida bo'lishi mamlakat taraqqiyoti, ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy o'sishning muhim shartidir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda inson qadrini yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilandi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar inson huquqlarini ta'minlash, aholining turmush darajasini yaxshilash, ijtimoiy adolatni qaror toptirish va har bir fuqaroning munosib hayot kechirishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan.

“Inson qadri uchun” g'oyasi Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining asosiy mezoniga aylanib, davlat boshqaruvi tizimidan tortib ta'lim, tibbiyot, ijtimoiy himoya va iqtisodiyot sohalarigacha bo'lgan barcha yo'nalishlarda o'z ifodasini topmoqda. Bu jarayon insonni jamiyat va davlatning eng oliy qadriyati sifatida e'tirof etish tamoyiliga asoslanadi.

Shu nuqtai nazardan mazkur maqolada O'zbekistonda inson qadrini ulug'lash sohasida amalga oshirilayotgan ishlar, ularning ahamiyati va istiqbollari atroflicha tahlil qilinadi.

Inson qadri tushunchasining mazmun-mohiyati. Inson qadri har bir shaxsning jamiyatda munosib o'rin egallashi, huquq va erkinliklarining himoya qilinishi, o'z qobiliyatini erkin rivojlantirishi uchun yaratilgan shart-sharoitlar majmuasini anglatadi. Inson qadrini ta'minlash deganda faqatgina huquqlarni kafolatlash emas, balki insonning munosib turmush kechirishi uchun iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy muhit yaratish ham nazarda tutiladi.

Bugungi demokratik davlatlarda inson qadri quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

inson huquqlarining ustuvorligi;

qonun oldida tenglik;

ijtimoiy adolat;

shaxs daxlsizligi;

fikr va so'z erkinligi;

ta'lim olish huquqi;

mehnat qilish va munosib turmush kechirish huquqi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni va qadr-qimmatini oliy qadriyat sifatida belgilangan. Bu esa davlat siyosatining inson manfaatlariga xizmat qilishini anglatadi.

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida inson qadrining ustuvorligi. So'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarning markazida inson manfaatlari turibdi. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida davlat organlarining asosiy vazifasi xalqqa xizmat qilish ekani belgilangan.

Inson qadrini ta'minlash bo'yicha quyidagi yo'nalishlarda keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda:

Birinchi yo'nalish – aholi farovonligini oshirish

Aholining daromadlarini ko'paytirish, yangi ish o'rinlari yaratish, kambag'allikni qisqartirish davlat siyosatining muhim vazifasiga aylandi. Mehnat bozorini rivojlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va aholini kasbga o'qitish orqali millionlab fuqarolarning bandligi ta'minlanmoqda.

Ikkinchi yo'nalish – ijtimoiy himoyani kuchaytirish

Kam ta'minlangan oilalar, nogironligi bo'lgan shaxslar, yolg'iz keksalar va ehtiyojmand aholi qatlamlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha yangi mexanizmlar joriy qilindi. Ijtimoiy nafaqalar va moddiy yordamlar hajmi oshirildi.

Uchinchi yo'nalish – davlat xizmatlarini inson manfaatlariga moslashtirish

Davlat xizmatlari markazlari faoliyatining kengayishi aholiga qulaylik yaratdi. Byurokratik to'siqlarni qisqartirish orqali fuqarolarning vaqt va mablag'lari tejalmogda.

Konstitutsiyaviy islohotlar va inson huquqlari kafolatlari.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiya inson huquqlarini ta'minlashning mustahkam huquqiy asosini yaratdi. Konstitutsiyada inson huquqlari va erkinliklari bilan bog'liq qator normalar yanada kuchaytirildi.

Jumladan:

inson huquqlari davlat faoliyatining asosiy mezoni sifatida belgilandi;

ijtimoiy davlat tamoyili mustahkamlandi;

ta'lim va tibbiy xizmatdan foydalanish huquqlari kengaytirildi;

ijtimoiy himoya bo'yicha davlat majburiyatlari oshirildi;

shaxsiy hayot daxlsizligi kafolatlari mustahkamlandi.

Konstitutsiyaviy islohotlar inson qadrini ta'minlashga xizmat qiluvchi huquqiy mexanizmlarni yanada takomillashtirish imkonini berdi.

Ta'lim sohasida inson qadrini ta'minlash.

Inson kapitali mamlakat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Shu bois O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga katta e'tibor qaratilmoqda.

So'nggi yillarda:

maktabgacha ta'lim qamrovi sezilarli darajada oshdi;

yangi maktablar va oliy ta'lim muassasalari tashkil etildi;

xususiy ta'lim muassasalari faoliyati rag'batlantirildi;

yoshlarning oliy ta'lim bilan qamrov darajasi ko'tarildi;

xalqaro standartlarga mos ta'lim dasturlari joriy etildi.

Ta'lim sohasidagi mazkur islohotlar har bir insonning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun imkoniyat yaratmoqda.

Sog'liqni saqlash tizimida inson manfaatlarini ta'minlash.

Inson salomatligi uning hayot sifati va farovonligining muhim ko'rsatkichidir. Shu sababli mamlakatda tibbiyot sohasini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berilmoqda.

Quyidagi ishlar amalga oshirildi:

birlamchi tibbiy xizmat sifati yaxshilanmoqda;

zamonaviy tibbiyot muassasalari tashkil etilmoqda;

raqamli tibbiyot tizimi joriy etilmoqda;

onalik va bolalikni muhofaza qilish dasturlari kengaytirilmoqda;

aholini dori-darmon bilan ta'minlash mexanizmlari takomillashtirilmoqda.

Bu chora-tadbirlar insonning eng muhim huquqlaridan biri bo'lgan sog'lom hayot kechirish huquqini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Fuqarolik jamiyati va inson qadri.

Inson qadrini ta'minlashda fuqarolik jamiyati institutlarining o'rni beqiyosdir. Nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari, mahalla institutlari va jamoatchilik nazorati mexanizmlari fuqarolar manfaatlarini himoya qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda:

jamoatchilik nazorati kuchaytirilmoqda;

so'z erkinligi kengaymoqda;

ommaviy axborot vositalari faoliyati qo'llab-quvvatlanmoqda;

nodavlat tashkilotlar imkoniyatlari kengaytirilmoqda.

Bu esa davlat va jamiyat munosabatlarida ochiqlik hamda shaffoflikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Ijtimoiy adolat va inson qadri.

Inson qadrini ta'minlash ijtimoiy adolat prinsiplari bilan chambarchas bog'liq. Ijtimoiy adolat jamiyatda imkoniyatlar tengligi va aholining munosib turmush kechirishini ta'minlashga qaratilgan.

O'zbekistonda:

kambag'allikni qisqartirish dasturlari amalga oshirilmoqda;

xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash choralari kuchaytirilmoqda;

yoshlarga oid davlat siyosati rivojlantirilmoqda;

aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga yordam ko'rsatilmoqda.

Natijada aholining ijtimoiy faolligi va davlatga bo'lgan ishonchi ortib bormoqda.

Inson qadrini ulug'lashning mamlakat taraqqiyotidagi ahamiyati.

Inson qadrini ta'minlash mamlakatning barqaror rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.
Chunki:

Inson kapitali rivojlanadi.

Ijtimoiy barqarorlik ta'minlanadi.

Davlat va jamiyat o'rtasida ishonch mustahkamlanadi.

Iqtisodiy o'sish sur'atlari oshadi.

Fuqarolarning huquqiy madaniyati yuksaladi.

Demokratik institutlar rivojlanadi.

Milliy taraqqiyotning mustahkam asoslari yaratiladi.

Shu bois inson qadrini ulug'lash mamlakat siyosatining uzoq muddatli strategik yo'nalishi sifatida ahamiyat kasb etadi.

Xulosa va taklif o'rnida qo'yidagilarni keltirib o'tishimiz mumkin, tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda inson qadrini ulug'lash davlat siyosatining ustuvor maqsadiga aylangan. Konstitutsiyaviy islohotlar, ijtimoiy himoya tizimining takomillashtirilishi, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi o'zgarishlar, fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishi inson manfaatlarini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Inson qadrini ulug'lash faqat huquqiy masala emas, balki iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy taraqqiyotning muhim sharti hisoblanadi. Shuning uchun mazkur sohadagi islohotlarni izchil davom ettirish mamlakatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Inson huquqlari bo'yicha huquqiy ta'limni yanada kengaytirish.

Davlat xizmatlarining raqamlashtirilish darajasini oshirish.

Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamlarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish.

Yoshlarning ta'lim va bandlik imkoniyatlarini kengaytirish.

Jamoatchilik nazorati institutlarini yanada rivojlantirish.

Mahalla tizimi orqali aholi muammolarini hal qilish samaradorligini oshirish.

Inson huquqlari sohasida xalqaro tajribalarni keng joriy etish.

Fuqarolarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish bo'yicha doimiy dasturlar ishlab chiqish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022.
3. Shavkat Mirziyoev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
4. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi. – 1948.
5. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. Barqaror rivojlanish maqsadlari. – Nyu-York, 2015.
6. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilingan inson huquqlariga oid qonun hujjatlari.
7. Inson huquqlari nazariyasi va amaliyoti bo'yicha o'quv qo'llanmalar. – Toshkent, 2021.
8. Fuqarolik jamiyati va demokratiya asoslari. – Toshkent, 2020.
9. O'zbekistonda ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirish bo'yicha tahliliy materiallar. – Toshkent, 2023.
10. Inson qadri va ijtimoiy adolat masalalariga bag'ishlangan ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2024.